

2^ο ΓΕΛ ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2013-14

Τμήμα:Α΄2

ΘΕΜΑ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ

Επιβλέπων Εκπαιδευτικός:

π. Σταθόπουλος Γεώργιος ΠΕ01

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα μας για την ερευνητική εργασία ήταν η συμβολή της τοπικής Εκκλησίας στους τομείς της ανθρώπινης ζωής. Προσπαθήσαμε να συλλέξουμε διάφορες πληροφορίες από συνεντεύξεις αλλά και από το διαδίκτυο. Στην έρευνα μας παρουσιάζεται η συνεισφορά της στους τομείς: 1) πενθούντες-τομέας εργασίας και φοιτητές 2) οικονομικά αδυνάτους-στους ασθενείς και στους Ρομά 3) γέροντες και παραδοσιακοί σπόροι 4) νέους και εκδόσεις 5) πολιτισμό, την μουσική, συντήρηση και αναπαλαίωση χριστιανικών μνημείων.

ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο λόγος που αναζητούμε πληροφορίες και ασχολούμαστε με το συγκεκριμένο θέμα είναι πρώτα απ'όλα για να αποκτήσουμε γνώσεις και να ενημερωθούμε εκτεταμένα για την προσφορά της τοπικής μας Εκκλησίας. Επιπλέον μέσω της ενασχόλησης με την έρευνα αυτή στοχεύουμε στη μεταξύ μας συνεργασία καθώς και στη συνεργασία με τους υπόλοιπους συμμαθητές μας. Εκτός από αυτό, όπως κάθε ομάδα έτσι και εμείς προσπαθούμε για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

1° Κεφάλαιο

Ομάδα: Χελωνονιτζάκια

Θέμα: Η προσφορά της τοπικής Εκκλησίας στους πενθούντες, στον τομέα εργασίας και στους φοιτητές

1.1 Η προσφορά της τοπικής Εκκλησίας στους πενθούντες

Η προσφορά της τοπικής μας Εκκλησίας στους πενθούντες είναι αρκετά πολύτιμη. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από συνεντεύξεις που πήραμε κατανοήσαμε το έργο της Εκκλησίας μας. Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες ήταν θετικοί στα ερωτήματά μας. Ειδικότερα, τούς έλεγε ενθαρρυντικά λόγια, προκειμένου να τους περιορίσει όσο το δυνατόν τον πόνο που ένιωθαν λόγω της απώλειας. Ακόμα, τους παρότρυνε να καταφύγουν στην εξομολόγηση. Όμως μπορεί να ήταν και οικονομική, είτε υλική. Ωστόσο, όπως και σε κάθε περίπτωση υπήρχαν αρνητικές απαντήσεις αλλά και ερωτηθέντες οι οποίοι απάντησαν ότι η Εκκλησία τούς βοηθάει εν μέρει. Συμπερασματικά, οι περισσότεροι από τους συμπολίτες μας είναι ικανοποιημένοι από την προσφορά της τοπικής μας Εκκλησίας.

1.2 Η προσφορά της τοπικής Εκκλησίας στον τομέα εργασίας

Όσον αφορά τον τομέα εργασίας, μέσα από την πολύωρη έρευνά μας, διαπιστώσαμε ότι η προσφορά της τοπικής Εκκλησίας είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Ειδικότερα, λαμβάνουν χώρα αρκετός αριθμός ιδρυμάτων στην περιοχή μας, τα οποία απασχολούν πολλούς εργαζομένους (υπάλληλοι γραφείου, νοσηλεύτριες, νοσοκόμες, μαγείρισσες, καθαρίστριες, κοινωνική λειτουργός, συντηρητής, οδηγί):

1. Το ίδρυμα Αγ. Νικολάου στη Βάρδα έως ότου να κλείσει απασχολούσε 25 εργαζομένους.

2.Ακόμα,το ίδρυμα «Βασιλειάδα» στο Δ.Δ Λαστεΐκων απασχολεί 40 εργαζομένους.

3.Επιπλέον,το ίδρυμα Παναγία η Καθολική απασχολεί 34 εργαζομένους.

4.Επιπρόσθετα,το ίδρυμα Παναγία η Βλαχέρνα στην Κυλλήνη απασχολεί 34 εργαζομένους.

5.Το γηροκομείο Πελοπίου Άγιοι Κυπριανός και Ιουστίνη απασχολούσε 13 υπαλλήλους έως ότου κλείσει.

6.Η Σχολή Βυζαντινής μουσικής:15 καθηγητές

7.Τέλος,ο Βρεφονηπιακός σταθμός Άγ.Νικόλαος στο Δ.Δ Κέντρο Πηγείας:15 εργαζομένους ¹

1.3 Η προσφορά της τοπικής μας Εκκλησίας στους φοιτητές

Το κοινωνικό έργο της Ιεράς Μητρόπολης Ηλείας ακουμπά και τους φοιτητές. Πιο συγκεκριμένα, έχουν ιδρυθεί φοιτητικά οικοτροφεία, όπου φιλοξενούνται φοιτητές που το έχουν ανάγκη. Παρακάτω αναφέρονται:

1.Η Φοιτητική Εστία “Απόστολος Παύλος” στη Φραγκαβίλλα Αμαλιάδας.(14 φοιτητές)

2.Φοιτητικό Οικοτροφείο “Άγιος Νεκτάριος” στην Αμαλιάδα.(8 φοιτητές)

3.Βώσειο Φοιτητικό Οικοτροφείο στη Θεσσαλονίκη.(10 φοιτήτριες)

4.Φούφειο Οικοτροφείο στον Κολωνό Αθήνας.(35 φοιτητές)

5.Δρέσειο Φοιτητικό Οικοτροφείο στην Πάτρα.(8 φοιτητές)

---

¹ πηγή: <http://www.imilias.gr>

6.Οικοτροφείο Θηλέων “Θεοδωρίδειο” στην Καλογρέζα,Αθήνα.(50 φοιτήτριες)

7.Φοιτητική Εστία “Αγία Φιλοθέη” στον Πύργο.(35 φοιτήτριες)

8.Θεοδωρείδιο Οικοτροφείο, Πάτρα(7 φοιτήτριες)

9.Φοιτητικό Οικοτροφείο Αρρένων Θεσσαλονίκης.(2 φοιτητές)

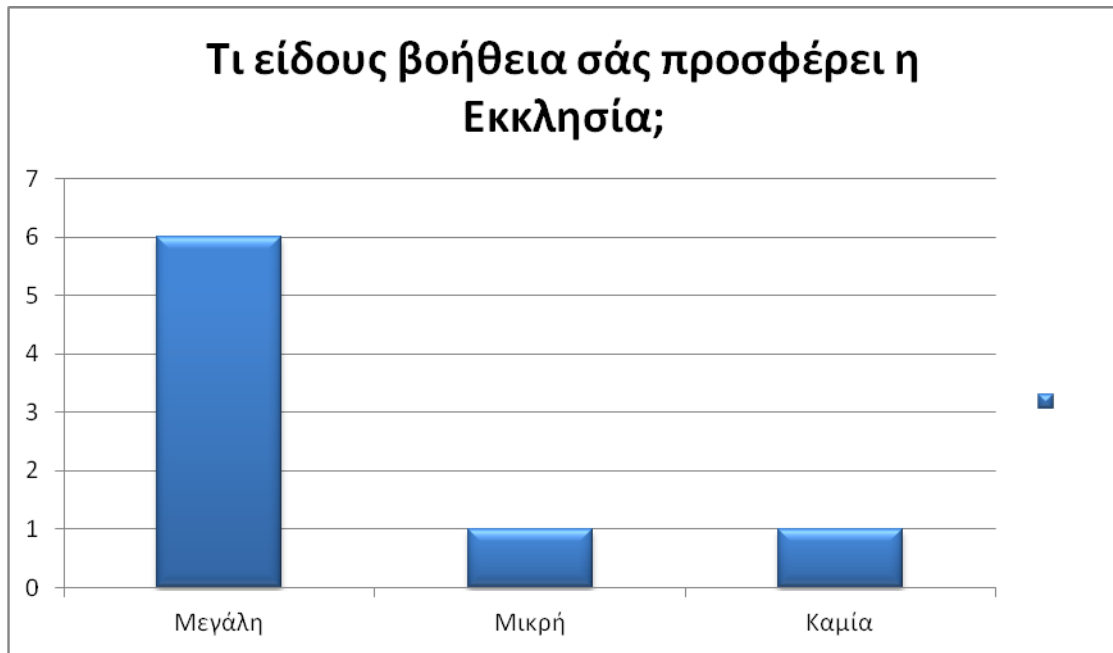
1.4 Μεθοδολογία-Ερωτήσεις-Απαντήσεις

Για αρκετό διάστημα συγκεντρωνόταν όλη η ομάδα και αναζητούσε πληροφορίες περί του θέματος μέσω του διαδικτύου λόγω της ταχύτητας του αλλά και του πλήθους των πληροφοριών που περιέχει. Αφού αντλήσαμε επιπλέον πληροφορίες μέσω συνεντεύξεων που πήραμε από συμπολίτες μας ,ενώσαμε όλες τις πληροφορίες που συγκεντρώσαμε και τις συμπεριλάβαμε εδώ.

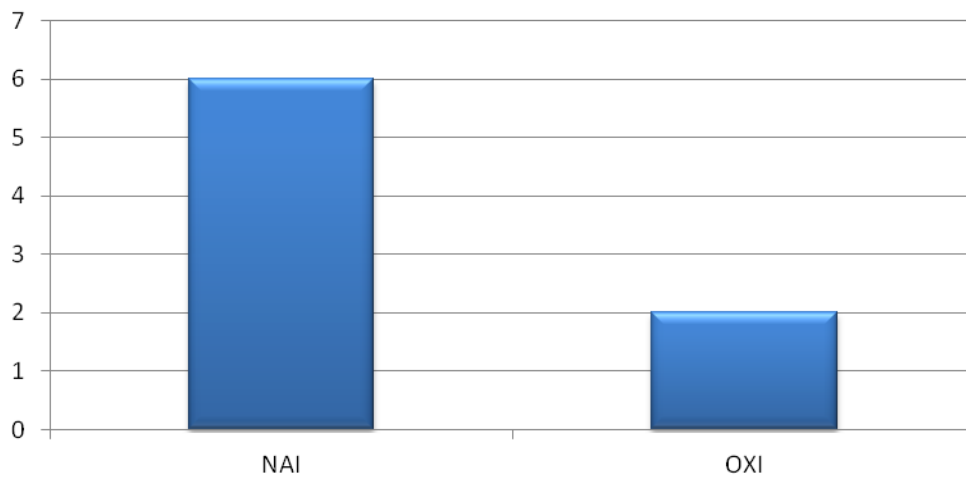
Το πρώτο κατά σειρά κεντρικό ερευνητικό ερώτημά είναι ποιά είναι η προσφορά της Εκκλησίας σε ανθρώπους που τή χρειάζονται. Σχετικά με αυτό το ερώτημα, διατυπώθηκαν πολλές απαντήσεις. Μερικές ήταν θετικές ενώ κάποιες άλλες αρνητικές. Κάτι άλλο που ρωτήσαμε μέσω συνεντεύξεων είναι αν νιώθουν αρκετά ικανοποιημένοι και αν θέλουν να αλλάξει κάτι. Οι περισσότερες απαντήσεις ήταν ότι η Εκκλησία έχει βοηθήσει και συνεχίζει να βοηθάει. Όσον αφορά τις αρνητικές απαντήσεις ήταν ελάχιστες και ελπίζουμε να υπάρξει βοήθεια σε αυτούς που δεν βοηθήθηκαν. Παρακάτω παρουσιάζονται τα αναλυτικά τα ερωτήματα και τα αποτελέσματά τους σε γραφήματα:

- *Τι είδους βοήθεια σας προσφέρει η Εκκλησία;*
- *Πιστεύετε πως η Εκκλησία μπορεί να διευκολύνει τη ζωή σας;*
- *Νιώθετε αρκετά ικανοποιημένοι από την προσφορά αυτή της Εκκλησίας;*
- *Έχει αλλάξει ο βαθμός προσφοράς της Εκκλησίας;*

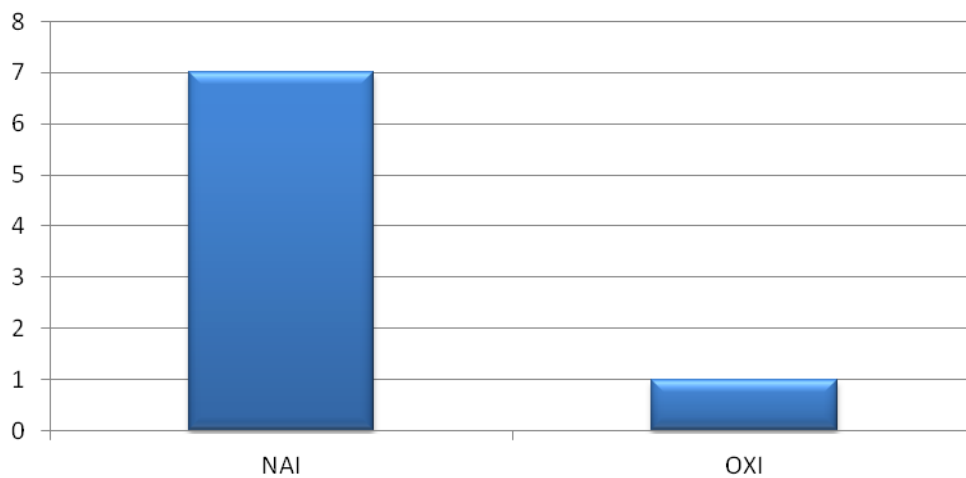
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Νιώθετε αρκετά ικανοποιημένοι από την προσφορά αυτή της Εκκλησίας;

Έχει αλλάξει ο βαθμός προσφοράς της Εκκλησίας;

2° Κεφάλαιο

Ομάδα: Thundercats

Θέμα: Η προσφορά της τοπικής Εκκλησίας στους οικονομικά αδυνάτους, στους ασθενείς και στους Ρομά.

2.1 Η προσφορά της τοπικής Εκκλησίας στους οικονομικά αδυνάτους.

Η τοπική Εκκλησία βοηθά τους οικονομικά αδυνάτους με ποικίλους τρόπους. Αναλυτικότερα, κατανοήσαμε ότι η βοήθεια αυτή είναι αρκετά σημαντική. Από τις πληροφορίες που συλλέξαμε κατανοήσαμε ότι η βοήθεια είναι πνευματική, οικονομική αλλά και υλική. Όσον αφορά την πνευματική της συνεισφορά, αυτή πραγματοποιείται με την προσευχή και το κήρυγμα. Επίσης, η ασθενής αυτή κοινωνική ομάδα λαμβάνει βοήθεια οικονομικά με την προσφορά χρημάτων, τα οποία προέρχονται από τους κατοίκους της πόλης μας, που έχουν προσφέρει στο φιλόπτωχο ταμείο. Τέλος, άλλες φορές δίνονται τρόφιμα και ρούχα σε αυτούς που τα έχουν πραγματικά ανάγκη.

2.2 Η προσφορά της τοπικής Εκκλησίας στους ασθενείς.

Η προσφορά της τοπικής Εκκλησίας είναι αρκετά απαραίτητη στους ασθενείς. Από τις πληροφορίες που συλλέξαμε διαπιστώσαμε πως η βοήθεια αυτή είναι οικονομική, ψυχολογική και πνευματική. Η οικονομική βοήθειά της επιτυγχάνεται με την επίσκεψη σε γιατρούς, με την προσπάθεια εξασφάλισης των εξόδων για τους ανασφάλιστους με την προσφορά της πρόνοιας. Πολλές φορές, οι ασθενείς ζητούν πνευματική βοήθεια από τους ιερείς. Τότε, ο ιερέας στηρίζει και ψυχολογικά τους ασθενείς και τις οικογένειές τους.

2.3 Η προσφορά της τοπικής Εκκλησίας στους Ρομά.

Όσον αφορά τη συνεισφορά της στους Ρομά της πόλης μας συμπεράναμε πως είναι ιδιαίτερα αξιέπαινη. Παρόλο το γεγονός ότι η πλειονότητα των Ρομά καταφεύγει στην Εκκλησία μόνο στις Μεγάλες γιορτές και για προσωπικό όφελος, η Εκκλησία τους βοηθά όσο το δυνατόν περισσότερο μπορεί. Η Εκκλησία κατανοεί την αδιαφορία και την ασέβεια των Ρομά στους ιερείς και τους βοηθά με την παροχή τροφίμων, με τη διανομή ειδών ένδυσης και υπόδησης, με οικονομική, ψυχολογική και κοινωνική στήριξη για την ένταξη τους στην κοινωνία, καθώς και με την παροχή ιατρικής περίθαλψης στα παιδιά τους και την φύλαξή τους σε ειδικά ιδρύματα.

2.4 Μεθοδολογία

Για την επίτευξη του σκοπού μας αναζητήσαμε πληροφορίες μέσα από διάφορες πηγές. Αναλυτικότερα, αναζητήσαμε και συλλέξαμε στοιχεία παίρνοντας συνεντεύξεις από άτομα που ανήκουν στο χώρο της Εκκλησίας και από άτομα του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου που ευεργετήθηκαν από αυτήν σε μεγάλο ή μικρό βαθμό. Βασικό εργαλείο για την ομάδα μας υπήρξε το διαδίκτυο από το οποίο αντλήσαμε χρήσιμα στοιχεία για την εργασία μας, όπως ο ιστότοπος της Ιεράς Μητρόπολης Ηλείας.

2.5 Ερωτήσεις-Απαντήσεις

Παρακάτω παρουσιάζονται τα ερωτήματα από τις συνεντεύξεις που πήραν μέλη της ομάδας μας από άτομα που ανήκουν στο χώρο της Εκκλησίας:

- Ποια η συνεισφορά της τοπικής Εκκλησίας στους οικονομικά αδυνάτους;
- Ποια η συνεισφορά της τοπικής Εκκλησίας στους ασθενείς;
- Με ποια κριτήρια επιλέγει η Εκκλησία αυτούς που θα βοηθήσει;
- Πώς βρίσκει η Εκκλησία τους πόρους;

- Ποια η σχέση των Ρομά με την Εκκλησία;
- Υπακούουν στην Εκκλησία;
- Σέβονται τους ιερείς; Είναι συνεπείς; Νηστεύουν; Εκκλησιάζονται;
- Βοηθούν στο έργο της Εκκλησίας ή μόνο ζητούν βοήθεια;
- Με ποιο τρόπο βοηθάει η Εκκλησία τους Ρομά;
- Που βρίσκει τους πόρους?

Στη συνέχεια, καταγράφονται τα ερωτήματα που θέσαμε σε ανθρώπους που έχουν βοηθηθεί από την Εκκλησία.

- Έχετε βοηθηθεί ποτέ από την Εκκλησία κατά τη διάρκεια της ζωής σας; Αν ναι, ήταν σημαντική αυτή η βοήθεια;
- Τι παραπάνω πιστεύετε ότι θα μπορούσε να κάνει η Εκκλησία;

Οι απαντήσεις τις οποίες λάβαμε από την πρώτη ομάδα ερωτήσεων, δηλαδή αυτές που υποβλήθηκαν σε άτομα που ανήκουν στο χώρο της Εκκλησίας ήταν αρκετά ενδιαφέρουσες.

Τα στοιχεία που συλλέξαμε από τις απαντήσεις τους είναι :

- Η τοπική Εκκλησία βοηθά με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους τους ανθρώπους που προσφεύγουν σε αυτή για βοήθεια. Η βοήθεια αυτή μπορεί να είναι πνευματική, δηλαδή να προσφέρεται με την προσευχή και το κήρυγμα. Επιπρόσθετα, είναι και οικονομική προσφέροντας χρήματα εάν αυτά είναι μικρά ποσά. Άλλες φορές δίνει τρόφιμα και ρούχα σε οικογένειες που παρουσιάζουν σημαντική έλλειψη αυτών των αγαθών. Είναι αναγκαίο στην περιοχή μας οι ενορίες να αναπτύξουν δραστηριότητες για δωρεάν μερίδες φαγητών, για να καλύψουν τις τρέχουσες ανάγκες. Τέλος, σημαντική είναι και η συνεισφορά του φιλόπτωχου ταμείου, που δίνει κάθε μήνα ένα ποσό σε αυτούς που το έχουν πραγματικά ανάγκη.
- Όσον αφορά τους ασθενείς, υπάρχουν πολλές περιπτώσεις βοήθειας. Αυτές είναι η οικονομική ενίσχυση για την επίσκεψη σε γιατρούς, η προσπάθεια εξασφάλισης των εξόδων για τους ανασφάλιστους με τη

βοήθεια και της πρόνοιας. Στα νοσοκομεία συχνά οι ασθενείς ζητούν απ' τον ιερέα να λάβουν τη Θεία Κοινωνία. Αυτό γίνεται κάθε Πέμπτη που οι ιερείς προσφέρουν πνευματική βοήθεια μέσω της λειτουργίας στην Εκκλησία των Αγίων Αναργύρων που βρίσκεται στο προαύλιο χώρο του νοσοκομείου της πόλης μας και πραγματοποιείται επίσκεψη στους θαλάμους, όπου προσφέρεται και η Θεία Κοινωνία. Τότε, ο ιερέας προσφέρει και ψυχολογική στήριξη στους ασθενείς και στις οικογένειές τους. Σε μερικές περιπτώσεις συμβάλλει και οικονομικά.

- Τα κριτήρια με τα οποία η τοπική Εκκλησία προσφέρει βοήθεια στους οικονομικά αδύναμους και τους ασθενείς είναι κυρίως τα εισοδηματικά κριτήρια τα οποία ελέγχονται από το κράτος για να βεβαιωθούν ότι οι ανάγκες αυτές είναι πραγματικές. Επιπρόσθετα, ένα άλλο κριτήριο είναι η οικογενειακή κατάσταση. Για παράδειγμα, οι πολύτεκνες οικογένειες στις οποίες δεν υπάρχουν αρκετοί πόροι, ώστε να ζήσουν διότι τα μέλη της δεν εργάζονται θα ταχθούν σε πιο πλεονεκτική θέση όσον αφορά το θέμα της βοήθειας.
- Η Εκκλησία βρίσκει τους πόρους με τους οποίους βοηθάει τους ανθρώπους, από τους ευσεβείς που συνεισφέρουν ένα συμβολικό ποσό απ' το εισόδημά τους στο φιλόπτωχο ταμείο ή και από το «κεράκι», δηλαδή τα χρήματα που αφήνουν οι άνθρωποι για να πάρουν κεριά. Πολλοί χριστιανοί επίσης κάνουν δωρεές. Τέλος, η Εκκλησία βγάζει κάποιες φορές το χρόνο το δίσκο κατά τη διάρκεια του εκκλησιασματος ή σε άλλες περιπτώσεις αν προκύψει ανάγκη αναζητά χορηγούς.
- «Η σχέση των Ρομά με την Εκκλησία είναι όπως όλων των ανθρώπων. Όπως όλοι οι άνθρωποι έρχονται στην Εκκλησία, έτσι έρχονται και αυτοί. Δεν έρχονται βέβαια όλοι. Οι Ρομά έρχονται τις Μεγάλες Γιορτές. Ως επί των πλείστον θα τους δει κανείς Μεγάλη Παρασκευή στην Εκκλησία, Ανάσταση» τόνισε ο πατήρ Βασίλειος. Την ίδια απάντηση πήραμε και από τον πατήρ Φιλάρετο ο οποίος ανέφερε «Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η σχέση των Ρομά με την Εκκλησία είναι αρκετά χλιαρή έως και μηδαμινή. Αν και οι περισσότεροι είναι βαπτισμένοι και άρα είναι μέλη της Ορθ. Εκκλησίας, δεν έχουν τις

καλύτερες σχέσεις με αυτή. Εύστοχα θα μπορούσαμε να πούμε ότι το μεγαλύτερο κομμάτι αυτών είναι τελείως αδιάφορο ως προς το θέμα Εκκλησία.»

- Όσον αφορά το αν υπακούουν στην Εκκλησία οι ερωτηθέντες μας πληροφόρησαν πως μερικές φορές το κάνουν, αλλά τις περισσότερες όχι. Ανάλογα με το τι έχουν να κερδίσουν. Μάλλον βλέπουν την Εκκλησία ως προσωπικό όφελος και όχι ως ένα σωστικό σώμα για λύτρωση και σωτηρία. Θα λέγαμε ότι μάλλον κινούνται και ενεργούν προς ίδιον όφελος.
- «Άλλοι έχουν, άλλοι δεν έχουν σεβασμό στους ιερείς. Μπορώ να πω πως στην πλειοψηφία τους έχουν σεβασμό, δηλαδή αν τους πούμε κάτι δεν μας μιλάνε χωρίς σεβασμό. Προσωπικά έχω γίνει αποδέκτης κινήσεων σεβασμού, τιμής και αγάπης, αλλά και αποδέκτης πράξεων προσβλητικών και ασεβών. Αν καταλάβουν ότι κάτι έχουν να πάρουν, να κερδίσουν από σένα τότε τυπικά σε σέβονται, αλλιώς όχι. Άρα και πάλι κινούνται από κίνητρα προσωπικού κέρδους και όχι τόσο από εσωτερική και ευσυνείδητη πίστη.» μας απάντησε ο π. Φιλάρετος.
- Όταν τους ρωτήσαμε αν νηστεύουν και εκκλησιάζονται οι απαντήσεις που λάβαμε ήταν ότι ορισμένοι νηστεύουν όπως όλοι οι άνθρωποι. Λίγοι, πολύ λίγοι εκκλησιάζονται, δηλαδή 2 στους 100. Τώρα ως προς το θέμα του Εκκλησιασμού και εδώ η απάντησή μου θα είναι αρνητική. Δυστυχώς ούτε στην Εκκλησία πηγαίνουν.
- Όσον αφορά το αν βοηθούν την Εκκλησία μόνο ζητούν βοήθεια. Δεν βοηθούν ποτέ το έργο της Εκκλησίας. Ίσως μερικές φορές το δυσκολεύουν. Δυστυχώς εκ φύσεως αυτή η ομάδα ανθρώπων έχουν μάθει μόνο στο «πάρε» και όχι στο «δώσε». Έτσι απλά. Έχουν μάθει και μάλιστα το θεωρούν δεδομένο και μερικές φορές το απαιτούν, ότι η Εκκλησία είναι ένας φορέας που είναι υποχρεωμένος απέναντί τους να τους προσφέρει τα πάντα και να τους βοηθάει ποικιλοτρόπως συνεχώς.
- Η εν γένει προσφορά της Εκκλησίας σε όλους τους φιλανθρωπικούς τομείς είναι μεγάλη και πολυδιάστατη. Σε αυτή την γενικότερη προσφορά της Εκκλησίας εντάσσονται και οι Ρομά, οι οποίοι

ποικιλοτρόπως και συνεχώς έχουν βοηθηθεί και ενισχυθεί. Π.χ. με παροχή τροφίμων, διανομή ειδών ένδυσης και υπόδησης, με οικονομικές ενισχύσεις, με πληρωμή των λογαριασμών της ΔΕΗ, με κοινωνική και ψυχολογική στήριξη για την κοινωνικοποίησή τους και την αφομοίωσή τους από την εν γένει κοινωνία, την παροχή ιατρικής περίθαλψης και εμβολιασμού των ανασφάλιστων παιδιών, την δημιουργία ειδικού ιδρύματος (Βρεφονηπιακός Σταθμός Κέντρου), για την φύλαξη και παιδαγωγία των μικρών τους παιδιών κ.α.

- Η Εκκλησία εξοικονομεί πόρους για να προσφέρει το φιλανθρωπικό της έργο στους αναξιοπαθούντες συνανθρώπους μας, κυρίως από τις προσφορές και τις δωρεές των απλών χριστιανών και των ανθρώπων εκείνων που όχι από το περίσσειμά τους, αλλά από το υστέρημά τους προσφέρουν ότι είναι δυνατών για την φιλανθρωπική διακονία της Εκκλησίας. Ελάχιστα εξοικονομούνται μέσω άλλων κοινωνικών πόρων και ελαχιστότατα μέσω κρατικών επιχορηγήσεων. Η δύναμη της Εκκλησίας εδράζεται στην αγάπη και της πίστη των ανθρώπων.
- Από τη δεύτερη ομάδα ερωτήσεων, δηλαδή αυτές που υποβλήθηκαν σε άτομα που έχουν βοηθηθεί από αυτή, οι απαντήσεις που ήρθαν στα χέρια μας ήταν ότι όλοι είχαν στραφεί πριν από χρόνια στην εκκλησία για βοήθεια, την οποία και είχαν δεχτεί. Στη δεύτερή μας ερώτηση κάποιοι θεωρούσαν πως η εκκλησία είχε τη δυνατότητα να προσφέρει κάτι παραπάνω, ενώ άλλοι ανέφεραν πως η συμβολή της ήταν καθοριστική για να ξεπεράσουν τα προβλήματά τους. Στην τρίτη ερώτηση το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε πως η συνεισφορά της ήταν αρκετή, ώστε να ξεπεράσουν τα προβλήματά τους, να σταθούν ξανά στα πόδια τους και να ζήσουν καλά με τους ανθρώπους που αγαπάνε. Ενώ, τέλος ένα μικρό ποσοστό αποκρίθηκε πως η εκκλησία μπορούσε να κάνει πολλά περισσότερα, δημιουργώντας συσσίτια, ώστε να προσφέρει βοήθεια σε πολλές οικογένειες που το έχουν ανάγκη.

2.6 Αποτελέσματα

Βοήθεια Εκκλησίας	Ναι	Όχι
Πνευματική	10	1
Υλική	7	4
Οικονομική	9	2

Ναι

Πνευματική
Υλική
Οικονομική

Όχι

Πνευματική
Υλική
Οικονομική

Μέσα από την ερευνητική μας εργασία, διαπιστώσαμε ότι η συνεισφορά της τοπικής Εκκλησίας σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες είναι αδιαμφισβήτητη. Όλοι οι εμπλεκόμενοι τόνισαν την πολύτιμη και πολύπλευρη βοήθεια της εκκλησίας σε κοινωνικές ομάδες που ομολογουμένως την έχουν ανάγκη. Ωστόσο, από τη μία διαπιστώσαμε ότι υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης του μεγάλου κοινωνικού έργου που επιτελεί η τοπική Εκκλησία σε όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες και από την άλλη αδυναμία εντοπισμού από την τοπική Εκκλησία των ατόμων που χρειάζονται πραγματικά τη βοήθειά της. Έτσι και οι δύο πλευρές θα πρέπει να αναζητήσουν τρόπους καλύτερης ενημέρωσης και προσέγγισης ώστε να επωφεληθούν αντίστοιχα.

3° Κεφάλαιο

Ομάδα: Υπο-αλλεργικά μαξιλάρια.

Θέμα: Η συμβολή της εκκλησίας στους γέροντες και η προσπάθεια διάδοσης και διάσωσης των παραδοσιακών σπόρων.

3.1 Η συμβολή της εκκλησίας στους γέροντες

Η τοπική εκκλησία παρέχει σημαντική βοήθεια στους γέροντες της πόλης μας. Από τις πληροφορίες που συλλέξαμε συμπεραίνουμε πως η προσφορά είναι πνευματική αλλά και οικονομική. Όσον αφορά την πνευματική, στις συνεντεύξεις που πήραμε οι γέροντες μας είπαν πως με το να προσεύχονται και να πηγαίνουν συχνά στην εκκλησία νιώθουν αγάπη και ηρεμία στην ψυχή τους. Στον οικονομικό τομέα, η κοινωνική ομάδα των γερόντων ενισχύεται από την εκκλησία με την προσφορά χρημάτων από το φιλόπτωχον ταμείο για την κάλυψη βασικών αναγκών ή για την εξόφληση λογαριασμών. Τέλος, υπάρχουν πολλά γεροκομεία σε όλη την Ηλεία που συντηρούν αυτή την ευπαθή ομάδα.

3.2 Η διάσωση και διάδοση των παραδοσιακών σπόρων.

Η Μητρόπολη, εδώ και τουλάχιστον μια δεκαπενταετία, έχει ξεκινήσει ένα ισχυρό κίνημα για τη διατήρηση των ντόπιων ποικιλιών στο οποίο συμμετέχουν γεωργοί, επιστήμονες αλλά και καταναλωτές που αναζητούν ξανά τη χαμένη γεύση και ποιότητα των παραδοσιακών σπόρων στην καθημερινή τους ζωή. Πέρα από την ποιότητα αυτών των προϊόντων, αυτή η εκστρατεία αναζητά και την αποδέσμευση των γεωργών από τα υβρίδια. Υβρίδια καλούνται τα φυτά, τα οποία προκύπτουν από τη διασταύρωση δυο διαφορετικών ποικιλιών του ίδιου είδους και παρουσιάζουν “βελτιωμένα” χαρακτηριστικά σε σχέση με τα φυτά από τα οποία προέρχονται. Ωστόσο στο

τέλος κάθε χρονιάς οι σπόροι των υβριδίων δεν μπορούν να ξαναφυτευτούν για την επόμενη, έχοντας ως αποτέλεσμα οι αγρότες να είναι εξαρτημένοι από πολυεθνικές εταιρείες για την προμήθεια των σπόρων τους. Μπροστά στην προσπάθεια των πολυεθνικών να χειραγωγήσουν την διακίνηση των σπόρων και να εκμεταλλευτούν το παγκόσμιο διατροφικό πρόβλημα, η κοινωνία των πολιτών οφείλει να αντισταθεί με όλες της τις δυνάμεις πριν είναι αργά. Έτσι, με επικεφαλής τον π. Γεώργιο Παζαρά, τον οποίο ευχαριστούμε πολύ για τις πληροφορίες που μας έδωσε, η Μητρόπολη κάνει προσπάθειες αναβίωσης των παραδοσιακών ποικιλιών και μέχρι τώρα ο κόσμος έχει ανταποκριθεί πολύ θετικά.

3.3 Μεθοδολογία.

Η διαδικασία συλλογής των δεδομένων έγινε από όλα τα μέλη της ομάδας. Κάθε ένας ανέλαβε τη συγκομιδή πληροφοριών από προσβάσιμες σε αυτόν πηγές που θα μπορούσε να αντλήσει στοιχεία. Αφού η συλλογή ολοκληρώθηκε, συγκεντρωθήκαμε και συζητήσαμε τον τρόπο σύνταξης της εργασίας μας. Κύριες πηγές μας ήταν το διαδίκτυο και οι προσωπικές συνεντεύξεις. Τέλος ,μέσα από τις συνεντεύξεις μας, καταλάβαμε αρκετά για τις απόψεις των καθημερινών ανθρώπων για την τοπική εκκλησία και το έργο της.

3.4 Ερωτήσεις-Απαντήσεις

Παρακάτω παραθέτονται οι ερωτήσεις που υποβάλλαμε στους γέροντες κατά τις συνεντεύξεις μας.

-Με ποιους τρόπους έχετε βοηθηθεί από την τοπική εκκλησία?

-Είχατε ποτέ την οικονομική στήριξη της εκκλησίας?

-Έχετε ζητήσει ποτε την βοήθεια της εκκλησίας?

-Έχετε βοηθήσει ποτε οικονομικά την τοπική εκκλησία?

Οι παρακάτω ερωτήσεις έγιναν σε ανθρώπους της εκκλησίας.

-Πώς βρίσκει η εκκλησία τους πόρους για την στήριξη των αδυνάτων?

-Έχει αυξηθεί τελευταία ο αριθμός αυτών που ζητούν στήριξη από την εκκλησία?

Οι απαντήσεις τις οποίες λάβαμε από την πρώτη ομάδα ερωτήσεων, δηλαδή αυτές που υποβλήθηκαν σε γέροντες έχουν μεγάλο ενδιαφέρον.

Τα στοιχεία που συλλέξαμε από τις συνεντεύξεις είναι τα εξής:

-Η εκκλησία παρέχει πολύ σημαντική στήριξη αφού με το να έρχονται κοντά στον θεό μέσω των προσευχών (οι γέροντες) γίνονται πιο δυνατοί για να μπορέσουν να συνεχίσουν τη ζωή τους.

-Με το να πηγαίνουν όσο πιο συχνά γίνεται στην εκκλησία για να παρακολουθούν τις λειτουργίες και να εξομολογούνται μπορούν να κοιμούνται ήρεμοι τα βράδια.

-Η εκκλησία έχει υπάρξει ένα πολύ σημαντικό στήριγμα στις δύσκολες στιγμές της ζωής τους.

-Η εκκλησία καλύπτει οικονομικά αυτούς που δεν μπορούν να συντηρηθούν από τη σύνταξη τους αγοράζοντάς τους φάρμακα και πληρώνοντας διάφορους λογαριασμούς.

-Πολλοί από αυτούς στηρίζουν την εκκλησία δωρίζοντας ένα ποσό κάθε φορά που επισκέπτονται την εκκλησία.

Οι απαντήσεις τις οποίες λάβαμε από την δεύτερη ομάδα ερωτήσεων, δηλαδή αυτές που υποβλήθηκαν σε ανθρώπους της εκκλησίας έχουν μεγάλη σημασία.

Αυτές είναι οι εξής:

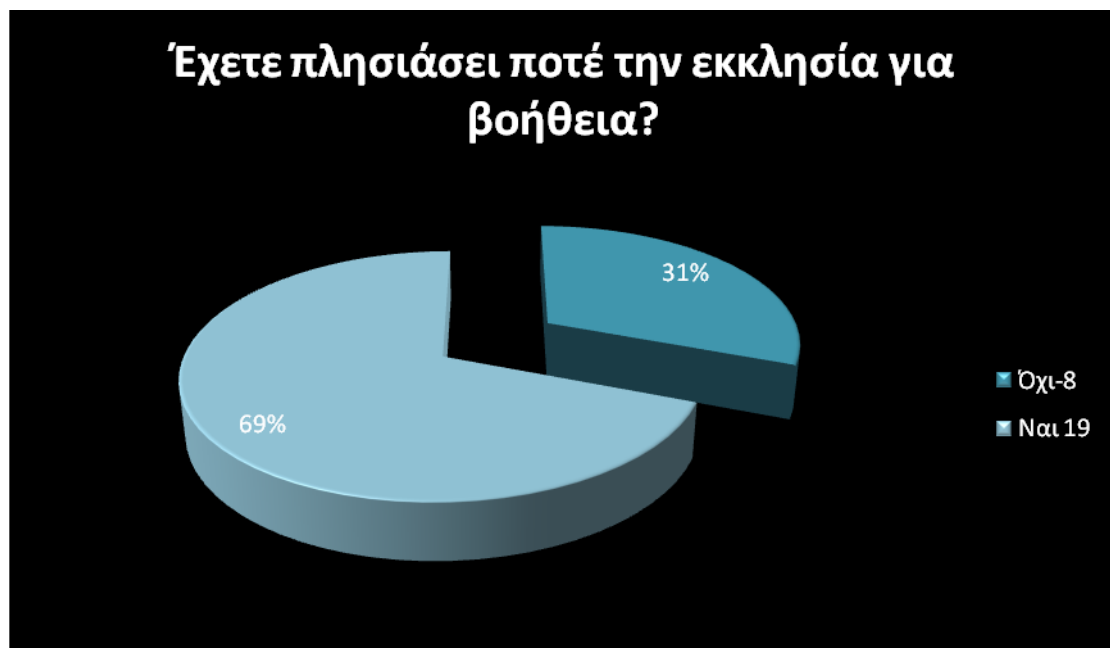
-Ο κάθε ιερέας έχει τους ενορίτες του οι οποίοι μόλις υπάρξει κάποιο πρόβλημα προσπαθούν να το καλύψουν.

-Το φιλόπτωχον ταμείο χρησιμοποιείται για την στήριξη των αδυνάτων της ενορίας.

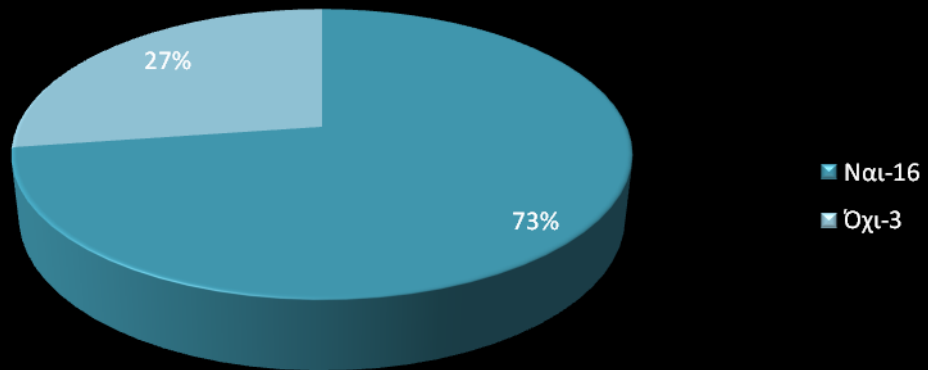
-Η ενορία μπορεί να βοηθήσει κάποιον γέροντα πληρώνοντάς του το ρεύμα, δίνοντάς του φαγητό ή αγοράζοντάς του ρούχα.

-Ο αριθμός αυτών που ζητούν βοήθεια από την εκκλησία σαφώς και έχει αυξηθεί λόγω της οικονομικής κρίσης και της ανεργίας.

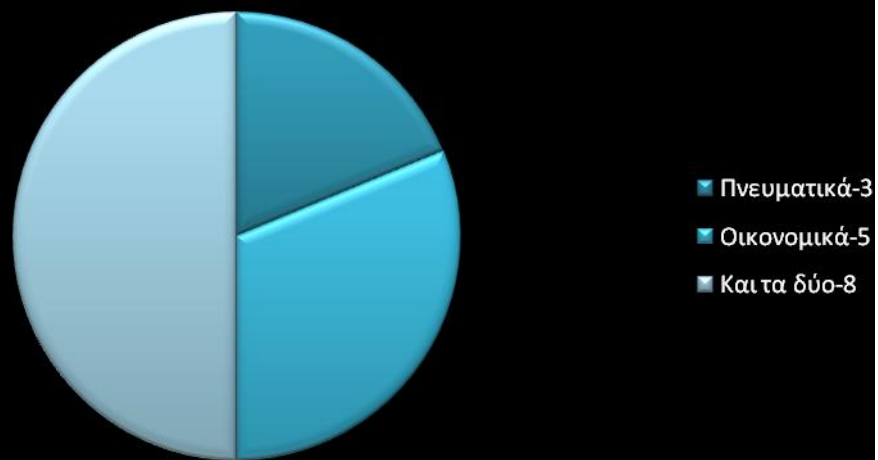
3.5 Αποτελέσματα

Η εκκλησία ανταποκρίθηκε στην έκκληση για βοήθεια?

Η εκκλησία σας βοήθησε πνευματικά ή οικονομικά?

4° Κεφάλαιο

Ομάδα: Οι πάνθηρες

Θέμα: Η προσφορά της τοπικής Εκκλησίας στους νέους

4.1 Κατηχητικά σχολεία.

Στην Ιερά Μητρόπολη Ηλείας λειτουργούν τα εξής κατηχητικά σχολεία:

- Ανώτερα: 2 αγοριών με συνολικά 60 μαθητές και 5 κοριτσιών με συνολικά 100 μαθήτριες.
- Μέσα: 9 αγοριών με συνολικά 160 μαθητές και 8 κοριτσιών με συνολικά 240 μαθήτριες.
- Κατώτερα: 6 αγοριών με συνολικά 180 μαθητές 7 κοριτσιών με συνολικά 240 μαθήτριες και 170 μεικτά με 2600 μαθητές και μαθήτριες.
- Εργαζομένων: 2 τμήματα με κορίτσια με συνολικά 40 μαθήτριες.

4.2 Κατασκηνώσεις νέων.

Κάθε καλοκαίρι η Ι. Μητρόπολης Ηλείας φιλοξενεί μεταξύ άλλων και Ρώσους μαθητές στις κατασκηνώσεις της Σκαφιδιάς. Όπως και κάθε χρόνο, φέτος, ήρθαν Ρώσοι μαθητές του Κλασικού Σχολείου Πατριαρχείου Μόσχας για να γνωρίσουν και αυτοί από κοντά τις υπέροχες ακρογιαλιές και τον θαυμάσιο ήλιο, μα πολύ περισσότερο για την φιλοξενία της Ι. Μητροπόλεως Ηλείας. Όλοι οι μαθητές ήταν 35 συνοδευόμενοι από την αρχηγό της αποστολής κα Μαρία Μπούζινα, τον ιερέα π. Γεώργιο και 12 δασκάλους μαζί με τα παιδιά ήρθαν και αρκετοί γονείς. Το βράδυ τους επισκέφτηκε ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Ηλείας κ.κ. Γερμανός συνοδευόμενος από τον Θεοφ. κ. Αθανάσιο. Οι Ρώσοι μαθητές για να τον ευχαριστήσουν για την φιλοξενία,

οργάνωσαν μια μικρή γιορτούλα ερμηνεύοντας παραδοσιακά τραγούδια και χορούς της πατρίδας τους. Ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης κ. κ. Γερμανός αποχαιρετώντας και ευλογώντας τα παιδιά και τους συνόδους τους είπε πως η Ι.Μητρόπολις περιμένει και άλλους μαθητές για φιλοξενία όπως και κάθε καλοκαίρι.

4.3 Μαθητικές και Φοιτητικές εστίες.

Στην Ηλεία λειτουργούν 3 μαθητικές και φοιτητικές εστίες, η πρώτη είναι της "ΑΓΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΗΣ" και βρίσκεται 2 χιλιόμετρα της Εθνικής οδού Πύργου-Πατρών. Φιλοξενεί 35 μαθήτριες και 50 μαθητές ετησίως στους οποίους προσφέρει στέγη και φροντιστηριακά μαθήματα. Στον χώρο αυτό λειτουργεί και ένα Δημοτικό Σχολείο που εξυπηρετεί κυρίως αθίγγανους μαθητές και μαθήτριες στους οποίους το ίδρυμα προσφέρει δωρεάν φαγητό. Η δεύτερη Φοιτητική εστία "Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ" βρίσκεται στην Φραγκαβίλλα της Αμαλιάδας και κτίστηκε το 1972 από την ιερά Μητρόπολη Ηλείας. Παραχωρήθηκε στο Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας και αποπερατώθηκε από αυτό

λειτουργώντας ως Μαθητική εστία μέχρι το 2004, φιλοξενώντας μαθητές Γυμνασίου-Λυκείου-Τεχνικών Σχολών με δυναμικότητα 120 ατόμων. Τους θερινούς μήνες διεκπεραιώνει προγράμματα κοινωνικού τουρισμού, προγράμματα υπαλλήλων Ε.Ι.Ν και Κ.Α.Π.Η. Το 2005 ανακαινίστηκε από το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας σε μονόκλινα και δίκλινα δωμάτια δυναμικότητας 70 κλινών. Από το 2008 λειτουργεί ως Φοιτητική Εστία φιλοξενώντας φοιτητές από τα Τ.Ε.Ι. της περιοχής. Επίσης από την 1-1-12, με την κατάργηση του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας, η Ι. Μητρόπολη Ηλείας ανέλαβε και πάλι την διαχείριση και την λειτουργία του. Τέλος, το τρίτο φοιτητικό οικοτροφείο είναι "Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ" στην Αμαλιάδα και στεγάζεται στον 2όροφο κτήριο εντός του προαυλίου του Ιερού Προσκυνηματος του Αγίου Νεκταρίου. Φιλοξενεί 8 φοιτήτριες από τα Τ.Ε.Ι. της περιοχής.

4.4 Βρεφονηπιακοί σταθμοί

Ένα σημαντικό έργο που ίδρυσε η Ιερά Μητρόπολη Ηλείας είναι το Πρότυπο Βρεφονηπιακό Σταθμό. Λειτουργούν πλήρως τμήματα Βρεφικό, Μεταβρεφικό, Προνηπίων και Νηπίων. Ο Σταθμός λειτουργεί όλο το έτος, εκτός του Αυγούστου, τις ώρες 07:00 και 15:00 από Δευτέρα έως Παρασκευή. Παρέχεται φύλαξη, τροφή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Εφαρμόζονται όλες οι σύγχρονες παιδαγωγικές μέθοδοι με σκοπό τη σωστή μόρφωση και ανάπτυξη παιδιών. Οι χώροι είναι σωστά οικοδομημένοι έτσι ώστε να πληρούν άριστα όλες τις προδιαγραφές ώστε τα βρέφη και τα νήπια να ζουν σ' ένα όμορφο περιβάλλον. Υπάρχουν 15 σύνολο εργαζομένων που εξυπηρετούν τις ανάγκες του Βρεφονηπιακού Σταθμού. Ο Βρεφονηπιακός Σταθμός φιλοξενεί ετησίως 40 παιδιά. Και όλα όσα τους παρέχουν είναι εντελώς δωρεάν.

4.5 Μέθοδος έρευνας

Για να πετύχουμε το σκοπό μας αναζητήσαμε πληροφορίες μέσα από διάφορες πηγές. Αναζητήσαμε και συλλέξαμε στοιχεία παίρνοντας συνεντεύξεις από άτομα που ανήκουν στο χώρο της Εκκλησίας και από άτομα του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου που ευεργετήθηκαν από αυτήν σε μεγάλο ή μικρό βαθμό. Βασικό εργαλείο για την ομάδα μας υπήρξε το διαδίκτυο από το οποίο αντήσαμε χρήσιμα στοιχεία για την εργασία μας, όπως ο ιστότοπος της Ιεράς Μητρόπολης Ηλείας.

4.6 Αποτελέσματα

Βοήθεια Εκκλησίας	Ναι	Όχι
Πνευματική	15	1
Υλική	9	4
Οικονομική	12	2

Κεφάλαιο 5

Ομάδα: Χρυσές σφαίρες

Θέμα: Η προσφορά της εκκλησίας στον πολιτισμό, τη μουσική, συντήρηση και αναπαλαίωση χριστιανικών μνημείων

5.1 Η προσφορά της εκκλησίας στον πολιτισμό

Η τοπική μας εκκλησία έχει συνεισφέρει στον πολιτισμό μας. Αυτό το συμπεραίνουμε από το γεγονός ότι έχει ιδρύσει το τμήμα βυζαντινής αγιογραφίας. Το τμήμα αυτό έχει ως στόχο την διατήρηση της παράδοσης της βυζαντινής αγιογραφίας, την εκμάθηση αυτής της τέχνης σε νέους αγιογράφους, καθώς και τη διακόσμηση των ιερών ναών με γνήσιες βυζαντινές εικόνες.

Επιπρόσθετα, πραγματοποιούνται δημόσιες ετήσιες συναυλίες σε μεγάλες πόλεις της Ι.Μ Ηλείας. Επιπλέον διεξάγεται έκθεση Βυζαντινής Αγιογραφίας, καθώς και εκθέσεις ζωγραφικής κάθε χρόνο. Η δαπάνη για αυτές τις εκδηλώσεις ξεπερνά τα 5.000 ΕΥΡΩ. Για να πραγματοποιούνται μαθήματα η Σχολή έχει προσλάβει καθηγητές. Συγκεκριμένα, πέντε Καθηγητές για την εκμάθηση της Βυζαντινής Μουσικής, τρεις Καθηγητές για την εκμάθηση των παραδοσιακών οργάνων, δυο Καθηγητές για την εκμάθηση της Βυζαντινής Αγιογραφίας και Ζωγραφικής και μια Καθηγήτρια για την εκμάθηση του Ψηφιδωτού. Τα έξοδα ετησίως για την μισθοδοσία του προσωπικού ξεπερνούν τις 45.000 ΕΥΡΩ.

Εκτός από αυτά η σχολή μας έχει ιδρύσει τα εξής παραρτήματα:

- Τμήμα Πύργου, εις της αίθουσα της Αποστολικής Διακονίας, έναντι του Μητροπολιτικού Ναού Αγίου Νικολάου

- Τμήμα Αμαλιάδας στο Πνευματικό Κέντρο του Ι.Ν Αγίου Τρύφωνος Αμαλιάδας.
- Τμήματα Λεχαινών, Βάρδας ,Γαστούνης
- Τμήματα Καράτουλα, Λαμπείας, Λάλα
- Τμήματα Δ.Δ Ελαιώνος, Κουζουλίου, Βροχίτσας
- Τμήμα Οινόης

5.2 Η προσφορά της εκκλησίας στη μουσική

Η εκκλησία μας έχει συνεισφέρει και στη μουσική. Καταρχήν, η Ι.Μ Ηλείας έχει δημιουργήσει το τμήμα Βυζαντινής μουσικής. Σκοπός αυτής της σχολής είναι η εκμάθηση της Βυζαντινής Μουσικής για την πλήρωση των αναλογιών των Ιερών Ναών. Παράλληλα καλλιεργείται η θεωρία της Βυζαντινής εκκλησιαστικής μουσικής και οι απόφοιτοι έχουν τη δυνατότητα για ανώτερες Μουσικές σπουδές. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η σχολή της Βυζ. Μουσικής είναι ανεγνωρισμένη από το κράτος. Με την εκμάθηση παραδοσιακών οργάνων το άτομο ηρεμεί, γαληνεύει η ψυχή του, για να επιτευχθεί ο απώτερος σκοπός του ανθρώπου, που είναι η επικράτηση της ειρήνης, της συμφιλίωσης και της ενότητας των ανθρώπων, ώστε να εκλείψουν οι διαιρέσεις, τα μίσση, οι πόλεμοι και οι αποστάσεις μεταξύ των.

- Συντήρηση και Αναπαλαίωση χριστιανικών μνημείων

Εκτός από τη προσφορά της εκκλησίας στον πολιτισμό και τη μουσική αναλάβαμε τη συντήρηση και αναπαλαίωση χριστιανικών μνημείων. Πήραμε 2 χαρακτηριστικά παραδείγματα, τη Παναγία την Καθολική στη Γαστούνη και την Φραγκαβίλλα στην Αμαλιάδα.

α) Παναγία η Καθολική

Η παναγία η Καθολική είναι ναός του 12ου αιώνα. Έπαθε τεράστιες ζημιές με το σεισμό του 2008. Για την επισκευή του ναού έχουν κάνει 2500 τσιμεντοενέσεις και έχουν δέσει το ναό με ελκυστήρες. Επίσης η εκκλησία

βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση. Για τη των χριστιανικών μνημείων μας απάντησαν ότι ο κόσμος δείχνει την αγάπη του για τα μνημεία καθώς και το κράτος όπου έχει χρηματοδοτήσει αρκετά την εκκλησία να αποκαταστήσει των αγιογραφιών χρησιμοποιούνται διάφορα χημικά φάρμακα. Επιπλέον υπάρχουν ενδείξεις παλαιότερων επισκευών περίπου τον 17ο αιώνα. Ακόμη ο κόσμος δείχνει την αγάπη του για την εκκλησία καθώς, και το κράτος το οποίο έχει χρηματοδοτήσει που έχει χρηματοδοτήσει αρκετά την εκκλησία.

β) Φραγκαβίλλα

Η εκκλησία της Φραγκαβίλλας αφού έχει προηγηθεί μελέτη αναστύλωσης αναπαλαιώνεται ως εξής:

α)Υποστυλώνονται τα σημεία τα οποία είναι επικίνδυνα να καταρρεύσουν.

β)Γίνεται καθαίρεση και κτίζονται πάλι οι τοίχοι οι οποίοι είναι επικίνδυνοι για κατάρρευση.

γ)Γίνεται αρμολόγηση οπών των αρμών και ενέμεται με εξιδανικευμένα υλικά.

δ)Επισκευή στα κλίτη και του τρούλου.

ε)Περίδεση των πλευρικών τοίχων και στη συνέχεια τοποθέτηση ελκυστήρων για να μην υπάρχει ταλάντευση.

στ)συντήρηση τοιχογραφιών

Με βάση αυτό τον τρόπο έχουν αναστηλωθεί κι άλλες τοπικές εκκλησίες όπως η Παναγία η Ελεούσα και η Παναγία η Βλαχέρνα. Πληροφορηθήκαμε ότι τα περισσότερα χριστιανικά μνημεία συντηρούνται δια χειρός με εξειδικευμένους τεχνίτες και όχι με μηχανήματα. Επιπρόσθετα όταν ρωτήσαμε με τι πόρους συντηρούνται μας απάντησαν ότι επειδή είναι υπό την επίβλεψη αρχαιολογικής υπηρεσίας και το κόστος είναι μεγάλο χρηματοδοτούνται από ευρωπαϊκά κονδύλια, από το ΕΣΠΑ και από κρητικές επιχορηγήσεις. Τέλος έχουν γίνει στο συγκεκριμένο μνημείο παρεμβάσεις στο παρελθόν λόγω της παλαιότητας του χωρίς να μπορούμε όμως να προσδιορίσουμε το χρόνο. Μερικά τμήματα έχουν καταρρεύσει και έχουν ξανακτιστεί .Για παράδειγμα η πρόσοψη με το δυτικό κλίτος, αλλά και οι δύο νάρθηκες του Ιερού. Ακόμα το

1956 είχαν γίνει εργασίες στα κλίτη γύρω από τον τρούλο εμπειροτέχνες οι οποίοι επιδείνωσαν την κατάσταση του μνημείου.

Συμπεράσματα

• Πιστεύετε πως οι ενέργειες της εκκλησίας για την ανάδειξη των ηθών έχει απήχηση στο κοινωνικό σύνολο?

2. Δρα η εκκλησία στην τήρηση των ηθών και των εθίμων της περιοχής?

• Εμπλουτίζει η εκκλησία με τα έργα της τον πολιτισμό?

Επίλογος

Είμαστε χαρούμενοι που καταφέραμε να συνεργαστούμε και αρκετά ικανοποιημένοι για το αποτέλεσμα της συνεργασίας αυτής. Η παραπάνω έρευνα συνέβαλλε στο να συγκεντρώσουμε πληροφορίες σχετικά με την προσφορά της τοπικής Εκκλησίας στους τομείς της ανθρώπινης ζωής. Επιπλέον, μάθαμε να αναζητάμε και να επεξεργαζόμαστε πληροφορίες, πράγμα το οποίο θα είναι αρκετά χρήσιμο στη μελλοντική μας ζωή. Εκτός από αυτό μάθαμε να βγάζουμε συμπεράσματα από τις πληροφορίες που συλλέγουμε, καθώς και να συνεργαζόμαστε μεταξύ μας. Τέλος, γίναμε πιο υπεύθυνοι, αφού ο καθένας μας ανέλαβε έναν ρόλο στην ομάδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος.....σελ.2
Σκοπός έρευνας.....σελ.2
1ο Κεφάλαιο.....σελ.3
2ο Κεφάλαιο.....σελ.8
3ο Κεφάλαιο.....σελ.16
4ο Κεφάλαιο.....σελ.21
5ο Κεφάλαιο.....σελ.27
Επίλογος.....σελ.30